

ברחובנו הצר גר נגר אחד מוזר

במלואה. אולם עתה מחוסר עבודה אני והפרווה נחוצה לי מאד בעונת הקור הקשה. לאחר שהשניים סיימו את דבריהם, ניגש רבי מאיר שמחה אל העשיר, תפסו בדש בגדו ואמר לו בקול מצווה: הסכת ושמע מה ארע לחכם שכמותך שהחליט כי הוא חפץ רק "על פי דין". ואז קרא לפניו את המעשה הנורא בשוליא דנגרי (גיטין נ"ח) שגרם לגרושיה של אשת רבו בעלילת שווא... גם שם נהג השוליא דנגרי על פי דין, פנה רבי מאיר שמחה אל העשיר. הוא עשק את רעהו על פי דין תורה. אלא שסופו של "דין" זה היה "גזר דין נורא". דבריו של רבי מאיר שמחה שנאמרו מלב כואב זעזעו את העשיר והוא החזיר לחייט את פרוותו עד לכשירחיב.

ז. בראשית פרק כט פסוק לג

וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עֲתָה הִפָּעַם יְלֹנָה אִישִׁי אֲלֵי כִּי־לִדְתִּי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים עָלַיִן קָרָא־שְׁמוֹ לְוִי:

ח. משנה מסכת יבמות פרק ו משנה ו

לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים. בית שמאי אומרים שני זכרים ובית הלל אומרים זכר ונקבה שנאמר (בראשית ה') זכר ונקבה בראם. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה אינו רשאי ליבטל. גירשה מותרת לינשא לאחר ורשאי השני לשהות עמה עשר שנים.

ט. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף כ עמוד א

ולא תתורו אחרי לבבכם - מכאן אמר רבי: אל ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר.

י. רש"י מסכת גיטין דף נח עמוד א

שוליא דנגרי הוה - לא היה רבו לתורה אלא רבו לאומנות של נגרים.

יא. מהרש"א חידושי אגדות - מסכת גיטין דף נח ע"א

ואמר ושמעתי שהתינוקות נתעללו כו' אמר כן שודאי לא היתה אנוסה מהתינוקות אלו אלא שהיא הרגילה אותם עמה לדבר עבירה ורצון היה ואסורה לך:

יב. קהלת פרק ד פסוק א

וְשִׁבְתִּי אָנִי וְאֶרְאֶה אֶת כָּל הָעֹשִׂים אֲשֶׁר נַעֲשִׂים תַּחַת הַשָּׁמַיִם וְהִנֵּה דְמֻעַת הָעֹשִׂים וְאִין לָהֶם מִנְחָם וּמִיָּד עֹשְׂקֵיהֶם כָּח וְאִין לָהֶם מִנְחָם:

יג. אבן עזרא קהלת פרק ד פסוק א

ופירוש ומיד עושקיהם כח שיש כח ביד העושקי' והעשוקים אין לאל ידם כי אם לבכות ואין להם מנחם כי דרך האבל הבוכה על המת שיבואו לו מנחמים ויתנחם והזכיר ואין להם מנחם פעמים בעבור שלא יועילו בכיתו וצעקתו פעם אחרי פעם:

א. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נה עמוד ב

אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב: אשרי אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול ברעה? אקמצא ובר קמצא חרוב ירושלים, אתרנגולא ותרנגולתא חרוב טור מלכא, אשקא דריספק חרוב ביתר.

ב. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נח עמוד א

אמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב: ועשקו גבר וביתו ואיש ונחלתו? מעשה באדם אחד שנתן עיניו באשת רבו, ושוליא דנגרי הוה. פעם אחת הוצרך (רבו) ללות, אמר לו: שגר אשתך אצלי ואלונה, שיגר אשתו אצלו, שהה עמה שלשה ימים. קדם ובא אצלו, אמר לו: אשתי ששיגרת לי לך היכן היא? אמר לו: אני פטרתיה לאלתר, ושמעתי שהתינוקות נתעללו בה בדרך. אמר לו: מה אעשה? אמר לו: אם אתה שומע לעצתי גרשה. אמר לו: כתובתה מרובה, אמר לו: אני אלווך ותן לה כתובתה. עמד זה וגרשה, הלך הוא ונשאה. כיון שהגיע זמנו ולא היה לו לפורעו, אמר לו: בא ועשה עמי בחובך. והיו הם יושבים ואוכלים ושותין והוא היה עומד ומשקה עליהן, והיו דמעות נושרות מעיניו ונופלות בכוסיהן, ועל אותה שעה נתחתם גזר דין. ואמרי לה: על שתי פתילות בנר אחד.

ג. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ל עמוד ב

דאמר רבי יוחנן: לא חרבה ירושלים אלא על שדנו בה דין תורה. - אלא דיני דמגזיתא לדיינו? - אלא אימא: שהעמידו דיניהם על דין תורה, ולא עבדו לפנים משורת הדין.

ד. תוספות מסכת בבא מציעא דף ל עמוד ב

לא חרבה כו' - ואם תאמר דביומא (דף ט:): אמר מפני שנאת חנם וי"ל דהא והא גרמא.

ה. הגהות יעב"ץ - מסכת גיטין דף נח עמוד א

מכאן נראה ברור שיש עון שאינו מפורש ומבואר בשום מקום והוא חמור מאד ושנוי בעיני המקום יותר מעבירות חמורות להעניש הרבים בעבורו בשביל שאין חוששין לו כלל. עם היותו מתנגד לשכל. והוא מפני שהיה דבר מתמיד בפרסום בכלל דסני לך לחברך לא תעביד:

ו. מרגליות הש"ס - מסכת גיטין דף נח ע"א

בשבתות של ימי החורף הקשים היו באים לביתו של הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק זצ"ל בעל 'אור שמח' יהודים מתושבי העיר לתפילת מנחה וערבית. בין המתפללים הקבועים נמנה גם חייט אחד שהיה לבוש תמיד בפרווה חמה. פעם אחת הבחין הרב כי החייט הופיע ללא הפרווה והוא רועד כולו מקור. נכנס עמו רבי מאיר שמחה בשיחה ובדרך אגב שאלו מדוע אינו לובש את הפרווה בקור הנורא הזה. השיבו החייט: כל שנה הייתי מקבל הלוואה מאחד מעשירי העיר וממשכן אצלו את פרוותי. לפני החגים כאשר היתה מזדמנת לי עבודה הייתי מרוויח את כספי ופודה בו את פרוותי לימות החורף. השנה לא השגתי עבודה ולכן לא יכולתי לפדותה. דאב לבו של רבי מאיר שמחה על החייט העני ואמר לו: הזמן אלי את העשיר לדין תורה. כאשר הופיעו השניים בביתו של רבי מאיר שמחה, שאל הרב את העשיר מדוע אינו מחזיר לאיש את הפרווה. נתתי לו את ההלוואה ללא ריבית טען העשיר, ואני רוצה שיפדה את הפרווה בכסף מלא! ובקשה נוספת לי אל הרב, הוסיף העשיר בחוצפתו: חפץ אני בדין תורה ולא פשרות. והחייט העני טען במר נפשו: כשתהיה לי אי"ה עבודה אחזיר את ההלוואה